

HORTENSIA PAPADAT-BENGESCU

LOGODNICUL

PARTEA I

Era umed. Pica din ceață. Costel călca delicat pe trotuarul asudat. Traversa fără ca un strop să-i păteze pantofii sticloși sau marginea pantalonului larg. Strânse pardesiul englezesc pe corp, potrivit gulerul la locul lui cu o mișcare cochetă a gâtului.

„Bine că nu e ger și zăpadă!... Februarie!... Gata cu iarna!...” Trăsese la fit încă un an cu paltonul. La iarna viitoare, blană! Dacă o vrea Dumnezeu!

Erau vreo doi ani de când dorea haină cu blană... Adică, la drept, numai gulerul! *Col châte*, larg, bogat, de vizum și cu bordură. Croiala însă, ca pentru o haină îmblănită... Se și vedea îmbrăcat!

Dacă ar fi avut blana chiar din iarna asta, erau bani stricați la clima dulce ce fusese... În schimb ar fi „epatat” cu ea pe doamna în gri, pe marchiza de la conferințe.

Cu o mișcare din șolduri își potrivi cordonul pardesiului, care se lăsa uneori în jos, și, luându-și pasul elastic de june „șic”, intră pe o ușă laterală a Casei Școalelor. Înainte se uită însă cu precauțiune în stradă. Nu cumva să treacă din întâmplare vreun coleg și să-l zeflemisească o lună întregă la birou:

– Costel Petrescu la Casa Școalelor, asistând de două ori pe săptămână, regulat, la conferințele pentru adulți ale profesorului Dumitriu de la belle-arte.

Ar fi fost un haz cu spirite de care n-avea nici o poftă.

Costel Petrescu se trăgea dintr-o familie de dascăli; tatăl lui, al treilea din neam, era dascăl la Biserica Domnească din Brăila și avea ceva pământ; la țară. Mama lui fusese institutoare în comuna unde aveau acel pământ; după căsătorie demisionase, dar Costel ține mult la faptul că mamă-sa făcuse parte din învățământ.

Costel, venit de vreo șase ani la București pentru Drept, reușise să se prenumere printre tinerii la modă – e drept, ca de

mâna a doua –, dar bine cunoscuți la Mircea și în unele dancinguri – tot de mâna a doua – clasa cea mai răspândită de altfel. El nu prea dansa, nu-i plăcea și mai era și funcționar la o bancă, ceea ce îi impunea unele rezerve. Când ziceai însă Costel, se știa de cine e vorba într-un anumit mediu.

La această situație, destul de strălucită, băiatul dascălului Petre ajunsese fără multă osteneală. Îi plăcuse totdeauna hainele curate și frumoase, de aceea cu banii pentru instalarea de student își comandase un rând nou de haine după ultima modă, ceea ce îl așezase de la început și aproape fără voie printre alți câțiva tineri bine îmbrăcați.

Aceia, e drept, nu erau studenți în anul întâi; aveau alte ocupații, care le lăsau mult timp liber. Timp liber îi trebuise și lui Costel, de aceea chiar pierduse, din lipsă de frecvență, anul întâi. Până la urmă tot își trecuse examenele de-al doilea în vreo patru ani, dar se înnămolise la dreptul internațional de-al treilea – „ca toată lumea”, zicea el.

Banii pentru cărți și taxe mergeau de-a dreptul la haine și cravate; cu acelea își ținea rangul. De citit, citea de la colegi, iar camera îi era modestă, deoarece un băiat stă prea puțin timp acasă. La masă nu era lacom și n-avea temperament costisitor.

După patru ani, dascălul tăiase scurt subsidiile destinate studiului: „Acum ai carieră!” hotărâse. Costel de altfel se proclamase, pentru Brăila, licențiat. Ce știa dascălul Petre în privința vieții și a carierei unui tânăr la București! Om simplu, de la care nu puteai pretinde înțelegere.

Fusese atunci pentru Costel un moment greu de trecut, dar găsisse destul de repede un loc la o bancă particulară, grație cunoștințelor bune pe care le avea. Mamă-sa îi mai trimitea din când în când câte un mandat din economiile ei: „de cravate” ba și „de chirie”.

La bancă, Costel avea trei mii de lei pe lună... Alții luau mai mult, dar și munceau mai mult. Totuși, Costel lucra zilnic trei ore înaintea dejunului și două după, adică făcea act de prezență, căci

pentru un sutar bătrânul Dighiu, contabil vechi, îi punea registrele la punct. Celorlalți le da țigări, ceea ce îl făcea simpatice. Țigările le avea gratis de la Lupescu – un tip. Tot el îi găsisese slujba la bancă. Costel fuma rar câte una.

La birou nu era prea mult de lucru; biroul nu-l obosea, mai ales că mai și lipsea uneori. E drept că a doua zi intra cu frica să nu fie dat afară; pentru a se despăgubi de astfel de emoții umilitoare, sâmbăta după-amiaza lipsea mai de regulă, fiindcă directorul lipsea și el. Sâmbăta după-amiaza, junele Costel își revizua hainele și pe seară se ducea la bodegă și la dancing.

De la un timp însă, Costel era dat dezertor și de la bodegă și de la dancing.

– Unde-ai pierit? întreba câte un prieten când îl prindea pe stradă.

– Te-ai plasat pesemne și faci pe ingratul! îi zicea altul, măsurându-l de sus în jos și de jos în sus.

În timpul inspecției, Costel pălea. Negreșit, era tot bine îmbrăcat, dar el știa unele dureri ale vestonului sau macularea invizibilă a gulerului. Amănunte ale vieții scumpe, asupra cărora era foarte sensibil.

Dacă inspecția era însă satisfăcătoare, Costel, răsufând, glumea:

– Când ai să mă vezi cu blană de vizum, atunci stăm de vorbă despre plasare! – și trecea grăbit mai departe ca să nu fie nevoit să dea explicații.

Pentru blană el se gândea la un împrumut și la rate, iar în ce privea absențele... Atât mai lipsea, să fie văzut la Casa Școalelor, pentru ca dispoziția umoristică a „bandei” să aibă aliment. Îi știa cum sunt; le trebuia un subiect de glumă, o victimă; l-ar fi urmărit, ar fi făcut cine știe ce spirite de prost gust și i-ar fi descoperit secretul – dublul secret. Tot programul i s-ar fi stricat.

Nici pe el, vezi bine, nu l-ar fi prins nimeni pe la Casa Școalelor dacă n-ar fi fost „motive”. Întrucât îl putea interesa cursul profesorului Dumitriu! De multe ori nici nu știa subiectul conferinței. El însuși se întreba ce vor fi căutând acolo cele

douăzeci de persoane din auditoriu, oameni în toată firea? Un colonel de artilerie nelipsit, două cucoane vârstnice, cu briliante în urechi și blăni de astrahan!... N-aveau altă treabă! Erau probabil și câțiva studenți, iar restul, lume mai nespălată, mai de mahala... deoarece era prost îmbrăcată: „Haina face pe om!” Aceleași figuri în fiecare seară de la 6 la 7. Ce idee pe aceia să se înfunde într-o sală rece și goală ca să asculte banalități și să vadă pe un ecran poze proaste: *Gioconda*... sau *Calul alb* – parcă de lemn – cu Napoleon cu tot! Cine n-a văzut pe cărți poștale!... Un pisălog Dumitriu!

El, Costel, venea acolo miercurea și sâmbăta să aștepte ora șapte jumătate, când Ninon ieșea de la Conservator. În așteptare, avea o altă atracție: pe doamna în gri! Îi plăcea, îl interesa. Ca și mamă-sa, el totdeauna avusese gusturi alese; din romanele-foi-leton prețuia numai personagiile distinse și doamna în gri era tocmai foarte distinsă. Talia zveltă, puful părului care poleia, ceafa albă, profilul palid, delicat. Apoi, de la pantoful de Sueda gri, ciorapi argintii de mătase, paltonul de catifea gri cu blană la fel, până la toca de lame argintiu, toaleta era asortată perfect. Costel, care era cunoscător de modă feminină ca și masculină, privind-o, avea o impresie de lux și nobleță.

Mâini albe ca de zahăr, cu degete ascuțite. Pe mâna dreaptă o brățară lată de argint vechi, tot asortată. Costel își închipuia jartierele de panglică albastră cu buclă argintie, cum văzuse el într-o vitrină; își închipuia acest obiect intim de toaletă, fără nici o cutezanță, respectuos.

Un timp, Costel, care avea fire poetică, se mulțumise cu o contemplare artistică a profilului, abia mai târziu avusese curiozitatea să o vadă din față. Tot frumoasă: nasul drept, gura arcuită și ochii mari argintii, ca apa, ochi asortați care se clătinau tot ca apa și păreau a te sorbi. Nu sorbeau pe Costel, ci sorbeau cuvintele profesorului Dumitriu sau fixau imaginile de pe ecran. Totuși, Dumitriu și ecranul nu păreau a avea aprobarea totală a necunoscutei; se vedea după mișcarea disprețuitoare a buzelor, după privirea de negațiune.

Uneori, Costel, legănat de conferință, cu ochii pe jumătate închiși, clipind numai din când în când spre doamna argintie, visa că e îmbrăcat în haine Louis XV și dă cu eleganță mâna unei marchize ce semăna leit cu necunoscuta în gri. Costel avea noțiuni de istorie și era superior tuturor colegilor de la bancă în ce privește cultura generală și gustul subțire.

La una din conferințe i se întâmplase să ridice de sub bancă și să înapoieze marchizei o mănușă gri și nu se supărase de privirea ei de sus și de gestul ei rece, care erau în „stil nobil”. Câte o monosilabă de la bancă la bancă, despre fumul sobei de fier, rămăsese fără răspuns, dar Costel adora femeile mândre. La ora șapte, Costel devenea mai indiferent cu secolul marchizelor, se apropia ceasul pentru Ninon și Ninon nu era răbdătoare – alt stil decât cel Louis XV. „Două femei!” surâdea Costel, complexent cu sine.

Întâlnirea lui cu Ninon pentru întâia oară, acum un an aproape, nu-i putea ieși din minte. Nu înceta să se întrebe cum de se arătase Ninon așa de ușuratică la prima vedere, deși totuși nici până acum încă nu făcuse mari progrese... pe când el ar fi crezut... Nu reușea de fel să rezolve problema și stăruia asupra ei.

Pe calea Victoriei, în dreptul Cafeului Elysée, în martie trecut, Costel văzuse pe Lupescu, cel mai grozav din banda lor, Lupescu „tipul”, oprit cu o damă... Toată ochi! Ochi fardați gros și care aruncau priviri de proiector. Gura plină, desenată violent cu roșu de buze, nas care mirosea în vânt după vânat, obrazul dat cu alb de porțelan, roșit cu cinabru spre urechi, păr tuns băiețește, *tailleur* de catifea verde cu blană gri imitație... Era greu să n-o vezi de departe și să n-o auzi... Râsul sonor făcea pe oricine să se întoarcă.

Costel se oprise de-a dreptul, crezând că e o cocotă și apostrofase pe Lupescu:

– *Mon cher*, nu mergi la aperitiv?

Dama răsese în cascade, cu ochii spre un domn cu barbă care trecea și care prinse din plin privirea ei sclipitoare.

– Mergem, dragă! zisese dama lui Costel, apucându-l de braț.

– Domnișoara Ninon Dragu! Domnul Costel Petrescu – prezentase ca la ambasadă Lupescu, cu mutra lui cea mai serioasă.

Nu păruse a o face din glumă. Lupescu era socotit la bodegă ca un personagiu. Înfumurat, elegant, englez în fine! Avea desigur bani de acasă și era ocupat cu afaceri, despre care nu vorbea niciodată și care îi lăseau mult timp liber. Era singurul din bandă care întreținea raporturi și cu cei de clasa întâia: curse, club... și cabinete particulare.

– Să nu fie din poliția secretă! Îndrăznise unul odată.

Nimeni nu răspunsese și nu se mai pusese niciodată chestiunea. Dar cine era atunci... dama... domnișoara? se întrebase Costel. La prezentarea cu protocol Ninon răspunsese: „Chiar eu!” chicotind.

Așa fusese întâia întâlnire, care trudea și acum creierul lui Costel. De câte ori pe urmă întâlnise pe Ninon, îl oprise ea, ba chiar lăsase pe altcineva – avea cunoștințe multe – și venise spre el. Era tot veselă, dar nu chiar în felul de la întâia întâlnire și Costel se întreba dacă nu cumva fusese el atunci un bădăran, sau care fusese pricina că o luase drept o „damă”. Se întreba, dar, ciudat lucru, nu întreba pe alții; îl reținea ceva, un scrupul, anume faptul că i-o recomandase Lupescu, pe care Costel îl admira cu oarecare teamă.

Acum Ninon îi părea vioaie, deșteaptă, frumoșică, ba prea frumoșică, și, ce e drept, plină de atenție pentru el, ceea ce îl măgulea și îi dădea remușcări, mai ales că Lupescu îi și dase unele informații pe care tocmai le dorea. Erau trei surori orfane, crescute de un unchi, frate cu tatăl lor, un domn în vârstă cu situație frumoasă. Ninon era cea mijlocie. Terminase școala profesională și trecuse concursul, dar unchiul nu o lăsa să muncească... Ca să nu stea neocupată și cum avea voce frumoasă, se înscrișese pentru canto la Conservator... Locuiau pe Popa Tatu în casă proprie... Ninon avea mulți admiratori, dar era foarte pretențioasă: „Sunt tânără, nu-mi lipsește nimic, vreau să aleg și până atunci să mă distrez!” așa răspundea la propuneri... Unchiul

era generos cu ele, dar cam sever... Costel făcuse bună impresie domnișoarei Dragu.

Cam astea erau informațiile și erau satisfăcătoare. Îi plăcea lui Costel că Lupescu vorbea de ea cu dezinteresare și totodată favorabil. Un moment se temuse că Lupescu face curte fetei, ceea ce l-ar fi înlăturat pe el, iar buna părere despre domnișoara Dragu convenise lui Costel, ca toate părerile mentorului său. Cât despre impresia pe care el, Costel, o făcuse asupra domnișoarei Dragu, nu se îndoia! Băgase de seamă că îi place.

Ninon se informase și ea. „Incolor, inodor, insipid”, lămurise Lupescu. „Atunci bun?” „Da. Bun și aprobat.” Răspunsul lui Lupescu ironic, iar Ninon, pe gânduri.

Mai spilcuit ca de obicei, Costel Petrescu trecuse într-o zi pe Popa Tatu: o casă mare, cu subsol și cu toate staturile lăsate. Norocul lui că nu-l văzuse nimeni făcând curte pe sub ferestre.

De pe Calea Victoriei nu lipseau însă nici Costel, nici Ninon. Era aproape un *rendez-vous*. Începuse prin a face câțiva pași împreună, apoi progresase și o conducea până la colț, spre Știrbei, mai târziu până la colțul Știrbei cu Popa Tatu. Se întâmplase, de două-trei ori, să fie văzuți de cineva din familie: „Uite, soră-meă Ana!...” Sau „E sora mea cea mică!” zicea îngrijorată Ninon. Iar altă dată, cu adevărată teamă: „E nenea!” Trecea un automobil cu un domn gras, înțepenit într-un guler prea înalt. Așadar acela era tutorele.

Costel simțea răspunderea acelor accidente. Curios amestec de libertate și de severitate era existența domnișoarei Dragu. Conchidea logic: viața modernă. Se temuse ca nu cumva să i se taie plimbările, totuși regimul urmase neschimbat. Peste un timp, Ninon îi spusese foarte serios:

– Vino la noi acasă să cunoști pe unchiul și pe surorile mele... E mai bine așa!

Costel, bucuros, venise chiar de-a doua zi, spilcuit, firește, dar cam intimidat. În programul vieții lui bucureștene de până atunci nu intraseră vizitele de familie.

Casa domnului Dragu nu semăna de fel cu locuința modestă a dascălului Petre. Un vestibul larg, cu oglinzi mari și preșuri roșii, un fecior cu mănuși albe, un salon cu mobile de nuc masiv, apoi biroul cu scaune de piele rusească și o bibliotecă uriașă, de nuc sculptat, ale cărei uși pline nu lăsau să se vadă cărțile. Impunător. Domnul Dragu îl primise foarte rece. Era felul lui; de la un om așa de important și în vârstă, Costel nu avea nici o pretenție. Apoi el se socotea cam deocheat față de tutore, din pricina plimbărilor cu Ninon.

Văzut de aproape, domnul Dragu era de talie mijlocie, legat, dar nu gras, afară de pânțelele proeminente; cu păr cărunt, tuns scurt ca o perie, și mustăți zburlite și aspre ca de cotoi, ridicate în sus ca ale Kaizerului, cu care Costel îl asemăna. Purta redingotă și avea ținuta și glasul militărești.

După câteva fraze banale – domnul Dragu vorbea cam astmatic –, sosise feciorul cu mănuși aducând dulceață pe o tablă de argint – obicei vechi boieresc, desigur. Între timp apăruse Ninon, pe care o vedea pentru prima oară cu capul gol și care semăna cu Lya de Putty în filmul *Variété*. Primul film pe care-l văzuse Costel licean, la Brăila. Ninon întinsese fruntea unchiului și Costel observase cu neplăcere că nenea avea buze umede și cu negi. Apoi, Ninon invitase pe Costel alături, unde erau prietenele ei și audiența la tutore luase din fericire sfârșit.

De la stânjenirea acelei confruntări, Costel trecuse la zăpăceala unei adunări de vreo șapte fete: cele două surori și prietenele de la Conservator. Nu avuse puțință să strecoare un cuvânt în conversația întetită a duduilor, în schimb printre vorbe, glume și râsete, fetele se uitau la el cu un aer șiret. O cutie de bomboane Zamfirescu se golise, Ninon dând exemplul: „Mor după ciocolată!” După o jumătate de ceas, spre ușurarea lui, Ninon propuse lui Costel să iasă în oraș fără a se preocupa de celelalte fete. Ninon avea totdeauna idei originale, dar amestecul de etichetă și familiaritate din casa Dragu zăpăcea hotărât pe Costel, împiedicându-l de la o opinie deslușită. Se oprise la ideea că așa e viața de familie în Capitală.